

діями рятувальників. Перебуваючи на воді, слід уникати ударів о камені, забоїв подиху та переохолодження.

Випадки загибелі досвідчених туристів - водників, що мали рятувальні жилети, пояснюються, втратою самоконтролю та ударами об камені ділянками річки.

Отже, знання процесу пошуково-рятувальних робіт з різних видів спорту туризм є важливою складовою в організації безпеки туристських походів.

Висновки. Провівши аналіз можливих небезпек під час проведення туристських походів можемо зробити висновок, що особливе значення в організації безпеки учасників туристського походів займає знання учасниками походів процесу проведення пошуково-рятувальних дій силами туристської спортивної групи.

Тому, організатори туристських походів повинні перед тим як відправитися туристський похід організувати підготовку учасників подорожі з питання пошуково-рятувальних дій власними зусиллями, чим складніше туристський спортивний похід тим більше повинні бути підготовлені учасники подорожі.

Список використаної літератури

1. Булашев А. Я. Спортивний туризм: нав. посіб. / А. Я. Булашев. – К. : 2009. – 332с.
2. Зігунов В. М. Безпека в туризмі / В.М. Зігунов – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2012. – 204 с.
3. Зігунов В. М. Деякі аспекти безпеки туристсько – спортивної діяльності / В. М. Зігунов, І. С. Зігунова, О. М. Омел'яненко // Вісник ЗНУ : Збірник наукових праць. Фізичне виховання та спорту. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – 242.
4. Кропф Ф. Спасательные работы в горах / Ф. Кропф. – М. : Издатель И.В. Балабанов, 2008. – 132с.
5. Кондратенко О.М. Техніка безпеки у водному поході: метод. реком. / О. М. Кондратенко. – Харків: Харківська ОСТ, 2007. – 41с.
6. Наказ № 891 МНС України від 12.06.2012. Про затвердження Порядку проведення пошуково-рятувальних робіт на об'єктах туристичних відвідувань. МНС України. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1098-12>
7. Организация и проведение поисково-спасательных работ силами туристской группы: метод. реком. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.skitalets.ru/books/metod/psr/>

Черняков В. В., Желізний М. М.

ТЕРМІНОЛОГІЯ ПОЛОЖЕНЬ КИСТІ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ГІМНАСТИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка

Розглянуто основні назви групи термінів «положення кисті» у базовій класифікації гімнастичної термінології. У дослідженні використано педагогічний досвід фахівців з фізичного виховання при застосовуванні гімнастичної термінології у процесі формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури. Конкретизовано вихідні положення групи термінів «положення кисті» для загальнорозвивальних вправ. Уточнення термінологічної групи «положення кисті» дозволить підвищити рівень професійної компетентності фахівців з фізичного виховання.

Постановка проблеми. Ефективність педагогічної діяльності фахівця з фізичного виховання значною мірою залежить від рівня його професійно-педагогічної підготовки. Важливою складовою, яка забезпечує професійну майстерність педагога, є досконале володіння термінологічним апаратом певного виду діяльності.

Саме тому створення сучасної української термінології, яка є невід'ємною частиною національної системи фізичного виховання і спорту, постає важливим завданням сучасних науковців. Реалізація поставленої проблеми дозволить

забезпечити різні види фізичного виховання уточненою добіркою гімнастичних термінів та створити умови для підвищення рівня професійної компетентності фахівців з фізичного виховання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ознайомлення із сучасною навчально-методичною літературою у галузі фізичного виховання, яка пропонується для використання у навчально-виховному процесі, дозволяє стверджувати, що сучасними науковцями здійснюються досить вдалі спроби створення української спортивної та гімнастичної термінології [1; 3; 4].

Проте слід зазначити, що створення української гімнастичної термінології буде переважно на прямому перекладі російськомовних видань. При цьому залишаються і послідовність викладення матеріалу, і навіть використовуються малюнки з російськомовних видань. З одного боку така послідовність у створенні української гімнастичної термінології дозволяє уніфікувати більшість термінів. З іншого ж боку залишаються групи термінів, які були недостатньо висвітлені та потребують уточнення.

Одним з таких прикладів прямих перекладів та використання малюнків є група термінів «положення кисті», яка створена понад 40 років тому та не повною мірою відповідає діапазону можливих положень та рухів. Отже наявність таких термінологічних невідповідностей потребує детальної розробки та створення удосконаленої групи термінів «положення кисті».

Мета дослідження полягає у розробці та доповненні термінологічної групи «положення кисті» у базовій класифікації гімнастичних термінів.

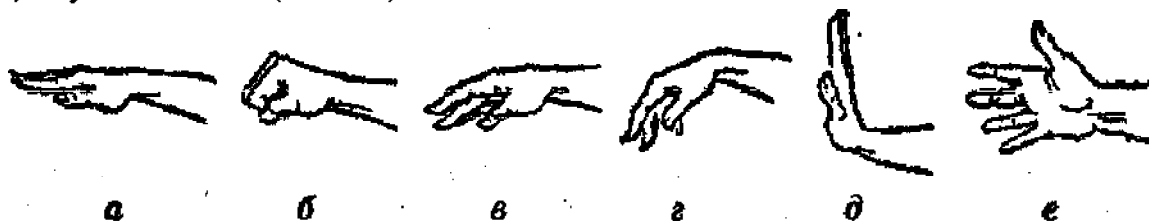
Результати дослідження та їх обговорення. Сучасними науковими працями, що висвітлюють основні групи гімнастичних термінів, здійснено вагомий вклад у створення української гімнастичної термінології. Проте визнаючи досягнення у створенні таких підручників та посібників слід зауважити, що вони недостатньо відображають усі можливі варіанти положень та рухів.

До таких термінів можна віднести групу термінів – «положення кисті». У сучасних наукових працях положення кисті, які не викликають сумнівів, відповідно до змісту (мал. 1) описуються наступним чином.

Звичайне – положення, при якому пальці випрямлені і зімкнуті, кисть є продовженням руки (мал. 1а). Стандартне положення долонь при положенні рук «вниз», «вперед», «вгору», «назад» та проміжних положеннях – долоні всередину (спрямовані одна до одної). Стандартне положення долонь при положенні рук «в сторони», «вліво», «вправо», «перед грудьми», «перед собою», «над головою» та проміжних положеннях – долоні донизу. Стандартні положення долонь вказувати не потрібно. Інші положення долонь («догори», «донизу», «назовні», «вперед», «назад») вказуються додатково. Наприклад, «руки вперед долонями догори».

Кисть у кулак – фаланги пальців стиснуті в кулак (мал. 1б).

Кисть не напружена – звичайний стан кисті, яка ледь розслаблена та утримується вільно (мал. 1в).

Мал. 1. Положень кисті

Кисть розслаблена – кисть висить, пальці розслаблені (мал. 1г).

Пальці нарізно – напружені пальці максимально розведені (мал. 1е).

Пальці зігнуті – положення кисті, при якому фаланги пальців зігнуті так, наче вони утримують олівець.

Водночас на мал. 1 є положення кисті, яке не повною мірою відповідає усім можливим положенням чи рухам. Це положення (мал. 1д) в російськомовних системах гімнастичних термінів отримало назву «*кисть поднята (опущена) вперед или назад*» [2, с. 41], «*кисть поднята вперед или назад*» [5, с. 150], «*кисть поднят (опустит)*» [6, с. 65], «*кисть поднята, опущена*» [8, с. 42]. В україномовних групах гімнастичних термінів це положення отримало визначення «*кисть піднята (опущена) вперед або назад*» [1, с. 51], «*кисть піднята*» [3].

На підтримку твердження про невідповідність назви зазначеного положення можна навести наступне. Ця назва лише частково відповідає змісту лише при положеннях «*руки вперед*» та «*руки в сторони*». Так наприклад при положенні «*руки в сторони*» розглянемо термін «*кисть піднята*». Відповідно до мал. 1д це положення можна описати наступним чином – кисть піднята вгору долонею назовні. При цьому у випадку, якщо кисть підняти вгору, але долонею всередину жоден посібник, що висвітлює системи гімнастичних термінів, не дає опис такого положення. Такі ж невідповідності спостерігаються і при положенні кисті «*кисть опущена*». Невідповідності положення кисті у положенні «*руки вперед*» збігаються із невідповідностями при положенні «*руки в сторони*».

Не дає назви гімнастична термінологія і наступним положенням кисті – з положення «*руки вперед*» кисті спрямувати всередину або назовні. При цьому положення долонь можуть бути вперед або назад. Деякі фахівці пропонують для таких положень використовувати вже усталені назви «*кисть піднята (опущена)*». Відповідно до такої думки положення кистей, які спрямовані всередину долонями вперед, повинні мати назву «*кисті підняті всередину*». А положення кистей, які спрямовані всередину долонями назад, повинні мати назву «*кисті опущені всередину*». Недоцільність таких назв полягає у тому, що кисті спрямовані в один бік, а мають протилежні назви.

Ще більш абсурдним відповідно до усталених назв виглядають назви положень кистей, які спрямовані вгору долонями назад або спрямовані вниз долонями вперед. Так при положенні «*руки вперед*», якщо кисті спрямовані вгору долонями назад деякі фахівці пропонують називати – «*кисть опущена вгору*». Відповідно при положенні «*руки вперед*», якщо кисті спрямовані вниз долонями вперед отримуємо назву – «*кисть піднята вниз*». Такі ж саме назви положення кисті мають і при положенні «*руки в сторони*».

Отже, на основі детального аналізу положення кисті при різних положеннях рук можна стверджувати, що усталене визначення «*кисть піднята (опущена)*» не повною мірою відповідає змісту терміна.

Водночас в окремих посібниках зустрічаються назви положень долонь, які значною мірою відповідають змісту вказаного терміну. Так у комплексах загальноорозвивальних вправ описуються наступні рухові дії – «*руки вниз, кисті зігнути вперед долонями до підлоги*» [7, с. 20], «*руки в сторони, кисті вгору*» [4, с. 20]. Такі описи рухів, хоча й мають недоліки, максимально відображають зміст. У першому випадку відповідно до правил гімнастичної термінології опис руху буде мати наступний вигляд – «*руки вниз, кисті вперед долонями донизу*», у другому – необхідно додатково вказати напрям долонь («*руки в сторони, кисті вгору долонями назовні або всередину*»).

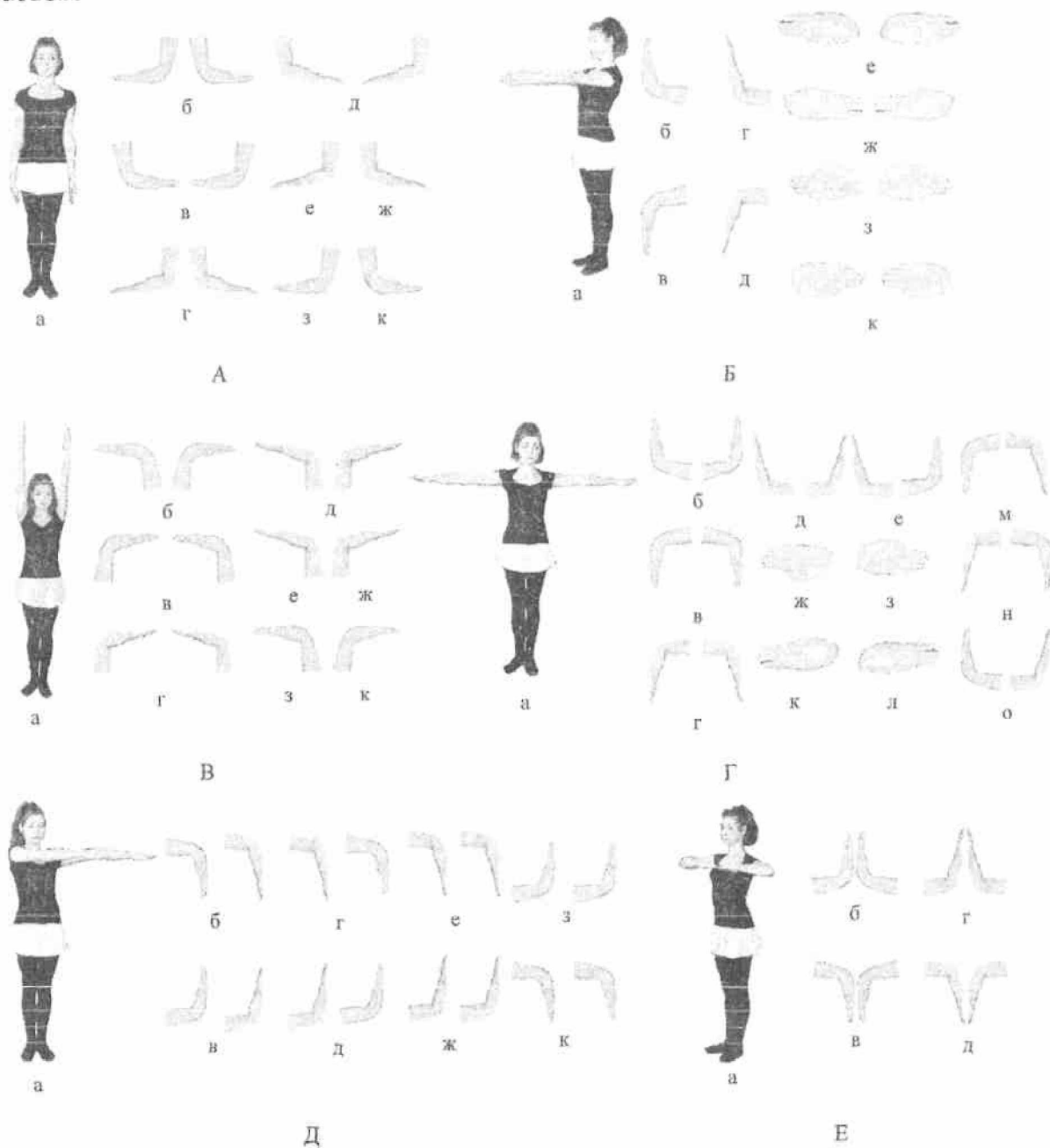
Здійснений детальний аналіз опису положень кисті у підручниках і навчальних посібниках свідчить, про необхідність створення оновленої системи гімнастичних термінів, що визначають положення кисті.

Цілком погоджуючись із положеннями кисті (*звичайне, кисть у кулак, кисть не напружена кисть розслаблена, пальці зігнуті, пальці нарізно*), визначеними на мал.

1, автори пропонують оновлену систему термінів замість визначення «кисть піднята (опущена)». Опис положень кисті здійснено відповідно до вихідних положень рук: «руки вниз», «руки вперед», «руки вгору», «руки в сторони», «руки перед грудьми», «руки вліво (вправо)».

Положення кисті при положенні «руки вниз» – мал. 2Аа: «руки вниз, кисті в сторони – мал. 2Аб (всередину – мал. 2Ав, вперед – мал. 2Аз, назад – мал. 2Ак, вліво, вправо) долонями донизу»; «руки вниз, кисті в сторони – мал. 2Аг (всередину – мал. 2Ад, вперед – мал. 2Ае, назад – мал. 2Аж, вліво, вправо) долонями догори».

Положення кисті при положенні «руки вперед» – мал. 2Ба: «руки вперед, кисті вгору – мал. 2Бб (вниз – мал. 2Бв, в сторони – мал. 2Бз, всередину – мал. 2Бк, вліво, вправо) долонями вперед»; «руки вперед, кисті вгору – мал. 2Бг (вниз – мал. 2Бд, в сторони – мал. 2Бе, всередину – мал. 2Бж, вліво, вправо) долонями назад».

Мал. 2. Назви положень кисті

Положення кисті при положенні «руки вгору» – мал. 2Ва: «руки вгору, кисті в сторони – мал. 2Вб (всередину – мал. 2Вв, вперед – мал. 2Вз, назад – мал.

2Вк, вліво, вправо) долоньями догори»; «руки вгору, кисті всередину – мал. 2Вг (в сторони – мал. 2Вд, вперед – мал. 2Ве, назад – мал. 2Вж, вліво, вправо) долоньями донизу».

Положення кисті при положенні «руки в сторони» – мал. 2Га: «руки в сторони, кисті вгору – мал. 2Гб (вниз – мал. 2Гв, вперед – мал. 2Гж, назад – мал. 2Гз) долоньями назовні»; «руки в сторони, кисті вгору – мал. 2Гд (вниз – мал. 2Гг, вперед – мал. 2Гк, назад – мал. 2Гл) долоньями всередину»; «руки в сторони, кисті вниз – мал. 2Гн (вгору – мал. 2Ге, вперед, назад) долоньями вліво»; «руки в сторони, кисті вниз – мал. 2Гм (вгору – мал. 2Го, вперед, назад) долоньями вправо».

Положення кисті при положенні «руки перед грудьми» – мал. 2Еа: «руки перед грудьми, кисті вгору – мал. 2Еб (вниз – мал. 2Ев, вперед, назад) долоньями всередину»; «руки перед грудьми, кисті вгору – мал. 2Ег (вниз – мал. 2Ед, вперед, назад) долоньями назовні».

Положення кисті при положенні «руки вліво (вправо)» – мал. 2Да: «руки вліво (вправо), кисті вниз – мал. 2Дб (вгору – мал. 2Дв, вперед, назад) долоньями всередину»; «руки вліво (вправо), кисті вниз – мал. 2Дг (вгору – мал. 2Дд, вперед, назад) долоньями назовні»; «руки вліво (вправо), кисті вниз – мал. 2Де (вгору – мал. 2Дж, вперед, назад) долоньями вправо»; «руки вліво (вправо), кисті вгору – мал. 2Дз (вниз – мал. 2Дк, вперед, назад) долоньями вліво».

Висновки. Положення кисті у сучасній навчальній літературі недостатньо висвітлені. Уточнення положень кисті розширює коло термінів, які стають більш зрозумілими широкому колу фахівців з фізичного виховання. Використання уточненої групи гімнастичних термінів дозволить підвищити рівень мовно-термінологічної компетентності фахівців з фізичного виховання.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшій систематизації та конкретизації систем гімнастичних термінів.

Список використаної літератури

1. Арефьев В.Г. Теория та методика викладання гімнастики / В.Г.Арефьев, В.Ф.Шегімага, І.А.Терещенко. Кам'янець-Подільський: – ПП „Видавництво “ОІЮМ”, 2012. – С. 50-51.
2. Брыкин А.Т. Гимнастическая терминология / А.Т.Брыкин. – М.: Физкультура и спорт, 1969. – С. 40-42.
3. Бузюн О.І. Гімнастична термінологія / О.І.Бузюн. – Луцьк: “Надстир’я”, 1995. – 84 с.
4. Глосарій основних термінів рухової анімації в фізичному вихованні / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: О.І.Четчикова, В.І.Протоковило. – Х.: ХНАМГ, 2012. – С. 25.
5. Петров П.К. Методика преподавания гимнастики в школе / П.К.Петров. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – С. 150.
6. Рябчиков А.И. Словарь терминов гимнастики и основ хореографии / А.И.Рябчиков, Ж.Е.Фирилева. – СПб.: ДЕТСТВО-ПРЕСС, 2009. – С. 65.
7. Ротерс Т.Т. Музыкально-ритмическое воспитание и художественная гимнастика / Т.Т.Ротерс. – М.: Просвещение, 1989. – С. 20.
8. Смирнова Л.А. Общеразвивающие гимнастические упражнения: методика обучения / Л.А.Смирнова. – Мн.: Бел. наука, 1998. – С. 41-42.

Штельмах Ю. В., Зігунов В. М.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ СУДДІВСЬКИХ КАДРІВ ЗІ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

У статті розглядаються особливості підготовки та підвищення кваліфікації громадських суддівських кадрів Федерації спортивного туризму України, аналізується важливість семінарів суддівської підготовки та їх ефективність.